

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 51808-12-21

1 21 אוגוסט 2022
2

לפני:
כב' השופטת סאוסן אלקאסם
נציגת ציבור עובדים גב' הדר מאור
נציג ציבור מעסיקים מר ירון מגן

גלעד וזאנה
ע"י עו"ד אורן בושרי

התובע

-

המוסד לביטוח לאומי
ע"י עו"ד מורן מרדכי גלסברג

הנתבע

3
4

פסק דין

5

6 התובע פתח בהליך זה כנגד החלטת הנתבע לגבי אופן חישוב בסיס ההכנסה לתשלום
7 גמלאות להן זכאי התובע בגין תאונה בעבודה.

8 **רקע נדרש:**

9 1. התובע רשום אצל הנתבע כעצמאי מיום 01.05.2015, החזיק והפעיל מסעדה
10 בשם 'פסטה לוקו' בעיר חדרה (להלן: "העסק").

11 2. בשנת 2020 הוגבלה פתיחת עסקים ועסקי מזון בפרט, בשל התפרצות נגיף
12 הקורונה והצעדים שננקטו במשק במסגרת ההתמודדות עימו.

13 3. בחודש אפריל 2020, בשל שהעסק היה סגור על רקע נסיבות אלו, הקטין התובע
14 את המקדמות ששילם בגין דמי ביטוח והעמידן לפי הכנסה ע"ס 4,000 ₪
15 לחודש.

16 4. ביום 31.08.2020 אירעה לתובע תאונת דרכים שהוכרה כתאונת עבודה (להלן:
17 "תאונת עבודה").

18 5. ביום 15.06.2021 הודע לתובע על אישור התאונה כתאונת עבודה וזכאותו לדמי
19 פגיעה מיום 01.09.2020 ועד יום 30.11.2020.

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 51808-12-21

- 1 תביעה לקביעת דרגת נכות הוגשה ביום 23.06.2021.
- 2 6. 7. ביום 29.11.2021 אושרה לתובע נכות צמיתה בגין התאונה בעבודה בשיעור
- 3 10%, והוא קיבל מענק בגין הנכות, שנגזר מהכנסה שחושבה לפי המקדמות
- 4 ששילם עובר לתאונה בהתאם לתקנה 11 לתקנות הביטוח הלאומי (מקדמות),
- 5 התשמ"ד-1984 (להלן: "תקנות המקדמות").
- 6 8. הנתבע הגיש תעודת עובד ציבור לגבי הנתונים (נערכה ביום 27.12.2021).
- 7 9. בהיעדר מחלוקת עובדתית, התנהל התיק על דרך הגשת סיכומים בכתב.
- 8 10. **השאלה שבמחלוקת** – האם לחשב את הכנסתו של התובע בהתאם לשומות
- 9 שקדמו לשנת המס בה ארעה התאונה בעבודה או, כפי שפעל הנתבע, לפי
- 10 המקדמות ששילם התובע קודם לתאונה. זאת על רקע מעמד התובע – עצמאי
- 11 – והעובדה כי המקדמות הוקטנו לפני התאונה בעבודה, בשל סגירת המשק
- 12 נוכח התפרצות נגיף ה'קורונה'.
- 13 **טענות הצדדים:**
- 14 11. התובע טוען כי בעת חישוב שכר הבסיס לגמלאות בגין התאונה בעבודה אין
- 15 להתחשב בהקטנת המקדמות שעשה התובע. לשיטתו, יש לבחון את נסיבות
- 16 עניינו על רקע תכלית הגמלאות שמטרתן להשיב את מצב הנפגע בעבודה
- 17 לקדמותו, בשים לב כי גמלת הנכות מעצם טיבה גמלה ארוכת טווח, ולנסיבות
- 18 המיוחדות שנבעו מתקופת הקורונה בה נסגרו עסקי המזון, ולבצע את חישוב
- 19 השכר לצורך העניין בהתאם לשומות המס של התובע לשנים 2018-2019; יש
- 20 לגזור גזירה שווה מתיקוני החקיקה שנועדו להתמודד עם סגירת המשק; אין
- 21 מדובר במצב של 'גמלה חוסמת' אלא ההיפך מכך, וגם אם כן, אפשר לסטות
- 22 ממנה ככל שהמבוטח מסר שומה עדכנית; התכלית לשמור על המשכיות
- 23 ההכנסה והפרשנות צריכה להיות לטובת המבוטח, כך שיש לבצע חישוב לפי
- 24 תקנה 9 לתקנות (12 חודשים קודם לתאונה). ומפנה לעניין ראובן גבע ועניין
- 25 ברקאי.
- 26 12. מנגד, טוען הנתבע כי יש לחשב את הכנסת התובע במקרה זה לפי תקנה 11(א)
- 27 לתקנות לפי המקדמות ששולמו ולא לפי ההכנסות בפועל; שומת המס הסופית
- 28 לגבי הכנסות התובע לשנת 2020 נערכה לאחר התאונה. משכך, יש לראות
- 29 בבסיס המקדמות כהכנסה סופית ומפנה לעניין אלוש; מדובר במצב של 'גמלה

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 51808-12-21

1 חוסמת' ואי אפשר לשנות את הבסיס לחישוב השומה במקרים כאלו (מפנה)
2 לעניין נטף).

3 דיון והכרעה

4 רקע משפטי:

5 "תכלית תשלום הגימלה לנפגע בעבודה היא, לשמור על הכנסתו של הנפגע
6 בתאונה בעבודה בימי הרעה, כאשר נפגע מקור הכנסתו עקב התאונה. הגשמת
7 תכלית זו מחייבת תשלום גימלה, המחושבת על בסיס ההכנסה האמיתית של
8 הנפגע ערב התאונה. בשל כך קיימת הקבלה (קורלציה) בין הכנסת מבוטח,
9 המשמשת כבסיס לקביעת שיעור דמי הביטוח שהוא חב למוסד, ובין ההכנסה,
10 המשמשת בסיס לקביעת שיעור גימלתו, עקב הפגיעה בעבודה".¹

11 13. בהתאם לסעיפים 97 ו-98 לחוק הביטוח הלאומי, התשנ"ה-1995 (להלן:
12 "החוק"), מחשבים את דמי הפגיעה מתאונה בעבודה לפי 75% משכר העבודה
13 של רבע השנה שקדם ליום התאונה.

14 14. סעי' 345 לחוק מגדיר את ההכנסה הקובעת בקשר למבוטח שהוא עצמאי. הכלל
15 הוא כי ההכנסה החייבת בדמי ביטוח תיקבע לפי השומה הסופית לפי פקודת
16 מס הכנסה, ואולם כל עוד לא נערכה שומה סופית כאמור, דין המקדמות
17 ששולמו ע"ח דמי הביטוח, כדמי ביטוח.

18 15. מכוח סעי' 345(ב)(3) הותקנו תקנות המקדמות. תקנה 11 – הרלוונטית לענייננו,
19 קובעת כי במקרה של פגיעה בעבודה בשנת מס בה שולמו מקדמות קודם
20 לפגיעה, יראו במקדמות ששולמו כהכנסתו הסופית של המבוטח, בסייגים
21 כבתקנה עצמה.

22 16. תקנות המקדמות מסדירות המקדמות, לרבות שומות ההכנסה מהן יש לגזור
23 אותן וכן הוראות לגבי שינויים במקדמות בחשבון המבוטח. ככל שתקנה 11
24 מופעלת, תקנות 4-10 לא יחולו.

25 17. תקנה 11 מהווה 'גמלה חוסמת'. שהרי ככל שהמבוטח בוחר לשנות (להקטין
26 או להגדיל) את המקדמות לנתבע, הוא לוקח סיכון כי אם יפצע בעבודה,

¹ עב"ל (עבודה ארצי) 20/99 יעקב סדיק - המוסד לביטוח לאומי (18.02.2002)

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 51808-12-21

- 1 'יחסמו' אותו המקדמות שנקבעו מלטעון כי שכרו בפועל היה שונה מבסיס
2 המקדמות.
- 3 18. ישנן שלוש תכליות שתקנה 11 מקיימת – **האחת**, מניעת מצב בו מבוטח עצמאי
4 יגדיל את הכנסתו לעומת ההצהרה ששימשה בסיס לתשלום המקדמות – כדי
5 לזכות בגמלאות בשיעור גבוה יותר; **השנייה**, הגנה על עצמאיים שבשל הפגיעה
6 בעבודה פחתה הכנסתם; **השלישית**, עידוד העצמאים לדווח נכונה על הכנסתם
7 האמיתית בזמן אמת.²
- 8 19. שני מקרים הוכרו בפסיקה כמאפשרים סטייה מתקנה 11 – **האחד**, בנסיבות
9 בהן דיווח המבוטח על שינוי בהכנסה למס הכנסה או למוסד לביטוח לאומי
10 קודם לתאונה וללא קשר אליה.³ זאת כדי שה-מחיר הבירוקרטי לא יושת על
11 המבוטח ונוכח בסיס העיקרון הגלום בתקנה 11 כי הגמלאות נגזרות מההכנסה
12 העדכנית ביותר שדווחה טרם הפגיעה בעבודה.⁴ **השני**, במקרה בו מועד הפגיעה
13 בעבודה אינו ברור (כמו מקרה של מיקרוטרואמה), והוא נקבע בדיעבד, לפי
14 שיקול דעת רפואי, לתקופה הקודמת למועד הגשת התביעה למוסד ולאחר
15 הגשת דוח מתקן על ההכנסות, ובלבד שהמבוטח לא ידע בעת מסירת הדוח
16 כאמור, כי זה ישפיע על גמלאות לעתיד.⁵

מן הכלל אל הפרט:

- 17
- 18 20. שונה ענייננו מהמקרים שהוכרו בפסיקה כמאפשרים לסטות מתקנה 11.
19 ולמעשה מבקש התובע להוסיף חריג נוסף לתקנה 11. היינו, ככל שהמקדמות
20 הוקטנו בשל נסיבות חיצוניות שאינן בשליטת המבוטח, דוגמת סגירת העסק
21 בשל הנחיות ה'קורונה', יבוצע חישוב לפי ההכנסות בפועל ולא לפי השומה
22 שהיוותה בסיס לתשלום המקדמות. זאת מתוך נקודת המוצא כי הקטנת
23 המקדמות נעשתה מתוך אילוץ חיצוני.
- 24 21. איננו סבורים כי יש הצדקה, בנסיבות המקרה, להוסיף ולהרחיב על המקרים
25 שאפשר לסטות בהם, לפי הפסיקה, מהוראות תקנה 11.
- 26 22. ראשית יש לדחות את טענת התובע כי אין מדובר בנסיבות של 'גמלה חוסמת'
27 בשל הנסיבות המיוחדות או בשל שהייתה שומה עדכנית לפני מועד התאונה.

² עב"ל (ארצי) 32864-10-14 דורושקביץ – המוסד לביטוח לאומי (25.2.2016)

³ ראו עב"ל (ארצי) 50102-03-11 זועבי – המוסד לביטוח לאומי (21.3.2012)

⁴ עב"ל (ארצי) 34322-10-18 בסטוני – המוסד לביטוח לאומי (27.10.2019)

⁵ עב"ל (ארצי) 47416-05-18 עו"ד אשר אשר – המוסד לביטוח לאומי (10.2.2019)

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 51808-12-21-21

- 1 התובע נסמך על השומות שהוגשו למס הכנסה לשנים 2018-2019, אולם שומת
2 המס לשנת 2019 נערכה אף היא לאחר התאונה – ביום 10.02.2021 (ראו
3 במצורף לכתב התביעה). כך גם לא הציג כלל את השומה לשנת 2020 שאף היא
4 נערכה במס הכנסה ביום 12.10.2021 לאחר התאונה, והתקבלה אצל הנתבע
5 ביום 06.11.2021. קרי, לא ידוע מה הייתה הכנסת התובע בשנה זו.
- 6 23. הקטנת המקדמות נעשתה ביום 12.04.2020, בעיצומו של הסגר הראשון
7 שהתחיל מאמצע מרץ 2020 ועד תחילת מאי 2020, והעמידה את הבסיס
8 החודשי לתשלום המקדמות ע"ס 4,000 ₪. התאונה ארעה ביום 31 אוגוסט
9 2020, קרוב לחמישה חודשים לאחר הקטנת המקדמות. למרות שהמשק חזר
10 לעבודה סדירה בתחילת מאי, ועל אף שהתחיל רבעון חדש, לא פנה התובע
11 בבקשה להגדיל את המקדמות.
- 12 24. התובע גם לא הציג לפנינו את הדיווחים השוטפים למע"מ, שהיו מלמדים אם
13 ההכנסות הממוצעות בשנת 2020 ועד למועד התאונה, אכן מתאימות
14 למקדמות ששילם בפועל. אפשר כי הכנסתו שבה לקדמותה עם סיום הסגר
15 השני, כך שלא הייתה מניעה לפנות שוב לנתבע ולתקן את המקדמות, בכפוף
16 לתקנה 5 לתקנות המקדמות.
- 17 25. ודוק, גם אם היה מציג נתוני השכר, הרי עצמאי אינו כשכיר ויש הבדלים
18 מהותיים ביניהם – עצמאי קובע את סדר יומו, היקף עבודתו, בעל שליטה רבה
19 יותר על השתכרותו, האפשרויות לפניו תלויות במעשה ידיו, בשונה מעובד
20 שכיר שעובד לפי הנחיות, שכר קבוע וכפוף למעסיק המגדיר את מסגרת
21 העבודה, וגם את היקף ההשתכרות ממנה.
- 22 26. מכאן נקבעו כללים שונים במהותם לחישוב שכר עובד שכיר והכנסת עובד
23 עצמאי לצורך חישוב גמלאות במקרה של פגיעה בעבודה. כללים אלו לוקחים
24 בחשבון את השוני בין סטטוס העובדים ואת האפשרות שעצמאי עשוי להגדיל
25 את הכיסוי הביטוחי אצל הנתבע, כך שיכסה שכר גבוה יותר מהכנסתו בפועל.
26 בפרט אם עושה זאת בדיעבד ולאחר הפגיעה.
- 27 27. שינוי המקדמות מיוזמת המבוטח הוא אקט שמשנה את מערך הזכויות אצל
28 הנתבע, לרבות הכיסוי הביטוחי שזכאי לו המבוטח במקרה בו חו"ח יפצע
29 בעבודתו, כפי שאירע בפועל. נכון כי מהות החקיקה היא סוציאלית ואין מדובר
30 בחברת ביטוח פרטית. אולם עדיין קיים קושי לקבל את טענת התובע.

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 51808-12-21

28. השפעת הכרעה כגון זו המבוקשת, תהא רחבת היקף ועשויה להשליך על מעגל
מבוטחים רחב, המקטינים את המקדמות בשל שינוי זמני בשכרם או בנסיבות
אלו או אחרות. המקדמות נקבעות בצפי לעתיד ובהתחשב בהכנסת המבוטח,
כך שהמדיניות הרצויה לעודד מבוטחים להימנע מלהקטין את המקדמות שהם
משלמים בגלל נסיבות זמניות.
29. נכון כי שרר חוסר ודאות בתקופה בה התפרץ נגיף ה'קורונה', והמדינות פעלו
בדרך שלא הלכו בה קודם לכן, לרבות סגירת המשק ופגיעה בחופש העיסוק
וחופש התנועה באופן ישיר. אך אין נסיבות אלו מצדיקות מתן פתח לשינוי
רטרי בחישוב ההכנסה הקובעת לגמלה. פתיחת פתח למבוטחים עצמאיים
לשנות רטי' את הדיווח על הכנסתם בפועל בנסיבות אלו, עלולה להיות מדרון
חלקלק שיש לו השפעות רבות נוספות.
30. אי אפשר להקיש מעניין גבע (עב"ל 39/99 **המוסד לביטוח לאומי – גבע**, פד"ע
לז 619 (2002) לענייננו. נכון כי שם הוסבר כי תכלית גמלת הנכות היא להשיב
את מצב הנפגע בעבודה לקדמותו והיא צופה לטווח הרחוק, ולכן בוצע חישוב
המשכורת הקובעת לגמלה לפי שנת עבודה מלאה ולא לפי שלושת החודשים
האחרונים לפני הפגיעה (שהיו חריגים מבחינת השתכרותו), אולם שם דובר על
נהג אוטובוס שכיר, והופעלו סעיפי חוק ותקנות המאפשרים סטיה מכלל
החישוב (לפי רבע שנה הקודמת לפגיעה) במקרה שהשכר הופחת באופן זמני,
כפי שהיה באותו המקרה. בענייננו מדובר בעובד **עצמאי**, ויש הבחנה מהותית
בין שכיר לעצמאי בפרט נוכח העובדה כי שכיר מקבל בזמן אמת תלושי שכר
המשקפים את השתכרותו ועצמאי מדווח בדיעבד על השתכרותו למס הכנסה
(ראו שוב את תכליות תקנה 11). כך גם קשה להקיש לענייננו מעב"ל (ארצי)
13-02-34028 **רם ברקאי - המוסד לביטוח לאומי** (נבו 09.01.2015), גם שם נדון
עניינו של עובד שכיר, ונבחן אופן חישוב השכר לפי **תקנות הביטוח הלאומי**
(**חישוב שכר העבודה הרגיל**), **תשי"ז-1956**, התשי"ז-1956, העוסקות בעובד
שכיר ולא בעצמאי. לגבי עצמאי, התקנות הרלוונטיות הן תקנות המקדמות.
לכן לא ניתן להיעתר לבקשת התובע לחשב את הכנסתו בהתאם להוראות
תקנה 9 לתקנות חישוב שכר עבודה רגיל – חלוקת שכרו של הנפגע ב- 12
החדשים שקדמו ליום שבעדו מגיעים לו לראשונה דמי פגיעה ב- 360. גם נתונים
אלו לא הוצגו בפועל.
31. כך גם אין ללמוד מהעובדה כי בוצעו תיקוני חקיקה נקודתיים בקשר לקורונה.
התובע הפנה אותנו לדוגמה לחוק **השכר הממוצע (הוראת שעה – נגיף**

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ב"ל 51808-12-21

1 **הקורונה החדש), התשפ"א-2020, או תיקון חוק הביטוח הלאומי – מס' 220**
2 **– הוראת שעה (תיקון מס' 1), התשפ"ב-2021, בהם נקבע שכר ממוצע לשנת**
3 **2021, לפי השכר הממוצע בדצמבר 2020. בעניין זה כמו במקרים נוספים**
4 **ואחרים, בחר המחוקק להתערב ולהתאים את החקיקה למצב החירום במשק**
5 **עקב הקורונה, משיקולים מערכתיים שהיו לנגד עיניו. משבחר המחוקק לא**
6 **לשנות את הוראות חישוב הכנסות עצמאים בתקופת הקורונה, גם אם לתקופה**
7 **קצובה, שוכנענו כי אין מקום להתערב ולעשות זאת באמצעות הפסיקה. הרי**
8 **לא מדובר בפרשנות תכליתית של דבר חקיקה אלא בהוספת הוראות שאינן**
9 **נמצאות בו כלל.**

10 לא הונחו לפנינו, כמי שבוחנים את המקרה המסוים, מכלול השיקולים,
11 הנתונים והעובדות שעשויים היו להצדיק קביעה גורפת כמבוקש כאן. נקודת
12 ההנחה שככל שנדרש היה להסדיר את נושא המקדמות שהוקטנו על ידי
13 עצמאיים בשל קיטון בהכנסות בקשר ישיר למגבלות ה'קורונה', היו נעשים
14 שינויי חקיקה יזומים לשם כך.

15 32. עם כל ההבנה למצוקת התובע ולמרבה הצער, נוכח מהות תקנה 11 ותכליותיה,
16 והניתוח לעיל, אין אלא לדחות את התביעה.

17 33. מאחר ומדובר בהליך סוציאלי, כל צד יישא בהוצאותיו.

18 34. על פסק דין זה זכות ערעור לבית הדין הארצי תוך שלושים ימים.

19
20 **ניתן היום, כ"ד אב תשפ"ב, (21 אוגוסט 2022), בהיעדר הצדדים ויישלח אליהם.**
21
22

ירון מגן
נציג מעסיקים

סאוסון אלקאסס
שופטת

הדר מאור
נציגת עובדים

23

